

Кочин В. В.

«ТРЕТІЙ СЕКТОР» ЕКОНОМІКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Здійснення євроінтеграційної стратегії України ґрунтуватиметься на регулюванні економічних відносин відповідно до Договору про функціонування ЄС на основі реалізації фундаментальних свобод: свобода заснування щодо форми та структурних змін (ст. 49, 54) та свобода руху капіталу (ст. 63). Період тривалої війни лише утвердив необхідність якіснішої взаємодії між державою та ринковими секторами для великої різноманітності форм, розташованих між домогосподарством, ринком та державою. Саме «третій сектор», що на разі характеризується найповнішою реалізацією економічних свобод, став ключовим у забезпеченні потреб особливо протягом широкомасштабного вторгнення.

Сутність непідприємницьких організацій вийшла з їх економічного розуміння, зокрема після висунення теорії провалу ринку або уряду (*market / government failure theory*), теорії провалу трастів або контрактів (*trust / contract failure theory*), теорія донорства (*donative theory*), теорія держави благополуччя (*welfare state theory*) та теорії взаємозалежності (*interdependence theory*)¹². Названі економічні теорії не лише пояснюють причини виникнення, що притаманно у більшій мірі історичним наукам, а обґрунтовують необхідність існування реальних суспільних відносин, які виникають в межах такої непідприємницької організації.

¹² Cicoria C. Nonprofit Organizations Facing Competition. The Application of United States, European and German Competition Law to Not-for-Profit Entities. Ibid. С. 23–28.

Теорія публічних благ (the Public Goods Theory, Burton Weisbrod, 1974, 1977) передбачає, що 1) є можливість створювати блага для багатьох осіб за ту ж ціну, що і впроваджувати для однієї особи, адже задоволення потреб однієї особи не перешкоджає задоволенню потреб інших у той же час; 2) виробництво блага для однієї особи не перешкоджає споживанню цього ж блага іншими особами. *Теорія провалу контракту (the Contract Failure Theory, Richard Nelson та Michael Krashinsky, 1973, 1977)* передбачає, що важко знайти якісний сервіс, що пропонується на ринку, тому (наприклад *Kenneth Arrow, 1963*) окремі організації є неприбутковими, оскільки вони відповідальні за велику групу осіб (наприклад, лікарні). Таким чином, необхідно зменшувати вартість заробітної плати управління організації з метою збільшення витрат на якість послуг. Так, відсутня необхідність повернення внесків до статутного капіталу організації або виплати дивідендів учасникам, з огляду на що виникає потреба лише у обґрунтованій компенсації витрат на послуги управління. Неприбуткові організації внаслідок цього мають власні особливості щодо контрактів в межах організації: 1) компенсація управлінню; 2) компенсація витрат на виробництво благ; 3) визначення мінімальної рівня оплати (*David Easley та Maureen O'Hara, 1983*). З огляду на це, неприбуткові організації мають більшу перевагу щодо балансу ціни та якості благ, що вони виробляють (*Burton Weisbrod та Mark Schlesinger, 1986*). *Теорії субсидіювання (Subsidy Theories, Eugene Fama та Michael Jensen, 1983)* стосується непідприємницьких організацій та етапі їх виникнення, тобто має публічно-правові аспекти щодо надання їм субсидій у системах, які розвиваються. *Теорія споживчого контролю (the Consumer Control Theory, Avner Ben-Ner, 1986)*, присвячена порівнянню організацій, що не

розподіляють прибуток та споживчих кооперативів, які контролюються споживачами благ, які вони виробляють¹³.

Аналіз названих підходів до економічного розуміння непідприємницьких організацій дозволяє пізнати їх характерні риси, які: 1) відрізняють їх від публічних органів (утворень) та підприємницьких організацій; 2) визначають сутність відносин в межах організації, значення управління та зовнішнього впливу (наявність пільг та переваг) на їх діяльність; 3) визначають роль організацій у суспільстві і, як результат, особливості статусу у правовідносинах.

Зміст економічних відносин має набути відповідної *юридичної форми*, зокрема, окреслившись у відповідний правовий інститут. Основним же завданням є надання їм відповідного юридичного змісту на основі вже сформованих моделей. Першоосновою непідприємницьких юридичних осіб є реалізація права осіб на свободу об'єднання (для товариств) та виокремлення майнової основи – розпорядження власністю (для установ). Тому їх участь у економічних відносинах навряд чи змінить їх правову природу, зокрема зміст організаційних та майнових відносин.

Для забезпечення функціонування економічної системи виникає потреба у належному *правовому впливі* на економічні відносини шляхом їх *закріплення, стимулювання та охорони*. В умовах повоєнної відбудови є необхідність закріпити нове врегулювання відносин (тимчасове та постійне), сприяти їх розвитку шляхом забезпечення економічної свободи (відповідно до перспективних показників), утвердити розвиток власності та захист бізнесу від надмірного державного впливу

¹³ Hansmann H. Economic Theories of Nonprofit Organization. *The Economics of Nonprofit Enterprises*. За ред.: Steinberg R. Edward Elgar Publishing Limited, 2004. С. 5.

(реалізуючи компенсаційну функцію), а також охороняти економічні відносини через систему заборон, обмежень та юридичної відповідальності.

У міжгалузевій літературі приділяється увага розмежуванню *економічного* та *соціального регулювання* відносин. Зокрема, в межах економічного регулювання виділяють структурне регулювання та здійснене регулювання (*John A. Kay, John S. Vickers*). *Структурне регулювання* спрямовується на структуру ринку (порядок входження та виходу, вимоги до кваліфікації тощо), натомість *здійснене регулювання* спрямовує вплив на поведінку виробників та споживачі на ринку. Економічне регулювання застосовується переважно до природних монополій та значних структур на ринку. Соціальне ж регулювання стосується регулювання у сфері навколишнього природного середовища, захисту прав споживачів чи трудових прав з метою створення рівних можливостей¹⁴.

Відповідно до сутності регулювання економічні теорії поділяються на теорії публічного інтересу та теорії приватного інтересу у регулюванні. В загальних рисах *теорії публічного інтересу* у регулюванні зводяться до ринкової неспроможності та необхідності державного впливу на економічні процеси, за що і піддаються критиці з огляду на прагнення до досягнення ідеальної цілі (*Kenneth J. Arrow, Francis M. Bator, Robin Boadway, Neil Bruce*). Мета такого регулювання зводиться переважно до сфери соціального регулювання в умовах недосконалої конкуренції, відсутності ринків чи небажаних соціальних перспектив¹⁵. Крім того, розглядаються також інституційні

¹⁴ Regulation and economics. За ред.: *Van der Bergh R. J., Paccas A. M.* 2-е вид. Cheltenham, UK. Northampton, MA, USA: Edward Elgar, 2012. С. 27.

¹⁵ Regulation and economics. Ibid. С. 29–33.

теорії регулювання в частині незалежності та підзвітності виробництва¹⁶.

У зв'язку з цим механізм правового регулювання розглядається із розумінням необхідності регулювання різних складових (приватних та публічних), що мають належний взаємозв'язок та належні межі правового регулювання. Теорії приватного інтересу регулювання передбачають, що відповідно до часу регулювання слугуватиме інтересам виробництва – теорія захоплення (*capture*). В межах цих досліджень виділилися чиказька школа регулювання (*George Stigler, Richard A. Posner, Roger G. Noll*, що передбачає що норма як регулятор потребується виробництвом, сформована та застосовується переважно для його вигоди), що була розширена зважаючи на політичні мотиви регулювання та їх зв'язок з виробництвом (*Sam Peltzman*) або через групи тиску (*Gary S. Becker*)¹⁷.

Таким чином, приватноправова роль громадянського суспільства полягає в реалізації ринкових економічних принципів, зокрема, у процесі так званої «приватизації» суспільних відносин (в умовах відбудови держава має визначити пріоритети управління і, як наслідок, відмовитися від державного регулювання та надати реалізацію соціально-економічних інтересів «приватними» учасникам ринку), шляхом координації та співпраці у економічних секторах (саморегулювання та громадське обговорення у правотворенні), внаслідок розширення неюрисдикційних способів захисту прав та інтересів; зовнішнє вираження цього процесу здійснюється несприємними товариствами та установами, що мають на меті реалізацію суспільно корисних інтересів.

¹⁶ Regulation and economics. Ibid. С. 67–69.

¹⁷ Regulation and economics. Ibid. С. 51–60.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ІМЕНІ АКАДЕМІКА Ф. Г. БУРЧАКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

**ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ
УКРАЇНИ**

Збірник матеріалів
Науково-практичного круглого столу
(м. Київ, 13 липня 2023 року)

Київ – 2023

УДК 34:338.242(082)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України
(протокол № 12 від 27 вересня 2023 р.)*

Перспективні напрями правового забезпечення повоєнної відбудови України [Електронний ресурс]: збірник матеріалів Науково-практичного круглого столу (м. Київ, 13 липня 2023 р.) / К.: Електрон. текст. дані. НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2023. 94 с. 1 електрон. опт. диск (CD-R).

ISBN 978-617-8084-23-3

У збірнику представлені наукові доповіді учасників Науково-практичного круглого столу «Перспективні напрями правового забезпечення повоєнної відбудови України», який відбувся 13 липня 2023 р. у Науково-дослідному інституті приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України. Тематика доповідей учасників стосується широкого кола теоретичних та практичних проблем повоєнної відбудови України. Учасники обговорили проблеми правового забезпечення відбудови, формування її механізму, роль суб'єктів господарської діяльності в цьому процесі, питання протидії корупції в приватному секторі господарювання, особливості надання медичних послуг, вивчення закордонного досвіду повоєнної відбудови.

Збірник зацікавить наукових і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, докторантів та аспірантів, студентів, які вивчають актуальні проблеми цивільного і господарського процесів, а також суддів, адвокатів та всіх практикуючих юристів.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Організаційний комітет не несе відповідальності за зміст публікацій, їх відповідність до вимог законодавства і за порушення авторських прав.

ISBN 978-617-8084-23-3

© Автори, 2023

© Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України, 2023

ЗМІСТ

<i>Махінчук Віталій Миколайович</i>	7
ВСТУПНЕ СЛОВО	
<i>Полюхович Валерій Іванович</i>	10
ОСНОВНІ СКЛАДОВІ МЕХАНІЗМУ ЗДІЙСНЕННЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	
<i>Бакалінська Ольга Олегівна</i>	15
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	
<i>Безух Олександр Васильович</i>	21
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	
<i>Гончаренко Олена Миколаївна</i>	27
ЦИФРОВА МАРКА: ОБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА/АБО ЦИФРОВИЙ АКТИВ	
<i>Кочин Володимир Володимирович</i>	35
«ТРЕТІЙ СЕКТОР» ЕКОНОМІКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	
<i>Миронова Галина Анатоліївна</i>	40
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ СУСПІЛЬНО ЗНАЧУЩИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	

<i>Олефір Віктор Іванович</i> ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	46
<i>Андрущенко Лілія Вікторівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДНОВНОВЛЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК СТРАТЕГІЧНОГО РЕСУРСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	52
<i>Ковалишин Олександр Романович</i> КОМАНДИТНЕ ТОВАРИСТВО ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ В КОНТЕКСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ	58
<i>Черненко Олена Анатоліївна</i> АКЦІЇ ЯК ВІЙСЬКОВЕ МАЙНО	65
<i>Пожджук Роман Васильович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО НАЛЕЖНУ ІМПЛЕМЕНТАЦІЮ СТАНДАРТУ ПЕРЕСІЧНОГО СПОЖИВАЧА ВІДПОВІДНО ДО ACQUIS COMMUNAUTAIRE	70
<i>Запорожченко Аркадій Віталійович</i> ІНВЕСТИЦІЙНИЙ СУД VS ІНВЕСТИ- ЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ – NIL SATIS NISI OPTIMUM	75